

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

JOAN. AMOS. COMENII

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORBIS PICTUS.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

Die Welt in Bildern.

SWET W OBRAZÝCH.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ŚWIAT W OBRAZACH.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

LE MONDE EN TABLEAUX.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA



ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

W HRADCY KRÁLOWÉ,

Přispěním Jana a Host. Pospíšila, činného auctora při českém národním Museum a impressora w Praze a Hradcy Králové.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA



Proslovo.

Náhodau dostalo mi se do rukau Wratislawské wydánj Komenského latinsko - polsko - francauzsko - německé. Wida knjhy této welikau užitečnost a gegj wšeobecnau we vlasti našj potřebnost, ustanowil gsem české přeloženj přidati; a mage z Komenského wýtah onen, we školách rakauského mocnářstwj před lety užjwaný, wybral gsem, co dobrého bylo, a co scházelo, přeložil gsem wěrně a do slowa, základu půwodnjho wšudy všemožně se drže. Poněwadž práce tato netoliko mládeži studujcý ale y autlým djtkám k rozmnoženj wšednjch wědomostj, ku vzdělánj rozumu, gakož y k utwrzenj se w gazyku mateřském welice slaužj, a přitom y řečem cyzým přjslušně a stegnau měraui wyučuge: pro wýbornost spisů Komenského, netoliko po Čechách a Morawě, ale y po celém swětě známých, tau sylnau kogjm se naděgj, že toto wydánj, posud Čechoslowanům neznámé, netoliko rodičům a wychowatelům, nobrž y welebnému duchowenstwu, učitelstwu y wšem wraucým milownjkům a hogným ctitelům geho whod a wděk přigde.

W Hradcy Králowé 15. března 1832.

Jos. Chmela.



*Mag. Veni, puer,
disce sapere.*

*Puer. Quid hoc est:
sapere?*

*Mag. Omnia,
quae necessaria,
recte intelligere,
recte agere,
recte eloqui.*

*P. Quis me hoc
docebit?*

*M. Ego,
cum Deo.*

P. Quomodo?

*M. Ducam te
per omnia,*

*ostendam tibi
omnia,
nominabo tibi
omnia.*

*P. En! adsum!
duc me*

in nomine Dei.

*Lehr. Komm her,
Knabe,
lerne klug seyn!*

*Schüler. Was ist
das: klug seyn?*

*Lehr. Alles,
was nöthig ist,
recht verstehen,
recht thun,
recht ausdrücken.*

*Schül. Wer wird
mich das lehren?*

*Lehr. Ich,
mit Gott.*

*Schül. Auf was
für Weise?*

*Lehr. Ich will
(werde) dich führen
durch alle Dinge,*

*ich will dir zeigen
alles,
ich will dir benennen
alles.*

*Schül. Siehe! hier
bin ich! führe mich*

im Namen Gottes!

*Učitel. Pogď
sem, djetě,
uč se moudrým
býti.*

*Djetě. Co to gest
moudrým býti?*

*Uč. Wšecko,
což potřebného,
dobře znáti,
dobře dělati,
dobře wystowiti.*

*D. Kdož mne
tomu naučj?*

*Uč. Gď,
s pomocj Božj.*

*D. Gakým způ-
sobem?*

*Uč. Prowedu
tebe
wšudy,*

*ukáži tobě
wšecko,
pogmenugi tobě
wšecko.*

*D. Tu gsem!
wediž mne*

we gměnu Páně.

Invitatio.

U w o d.

Engang.

W s t ę p.

Prélude (Entrée).

Mistrz. Pójdź do mnie dziecię, naucz się mądrym być (rozumu).

Uczeń. Co to jest: mądrym być?

M. Wszystko, co jest potrzebném, dobrze rozumieć, dobrze czynić, dobrze wystowić.

U. Któż mnie tego nauczy?

M. Ja, za pomocą Boską.

U. Jakim sposobem?

M. Oprowadzę cie po wszystkich rzeczach, i pokaże ci wszystko, wymienie ci wszystko.

U. Oto iestem! oprowadzajże mnie w imie Boskie.

Maître. Venez ici (approchez), mon enfant, prenez ce que c'est que d'être sage.

Disciple. Qu'est-ce que d'être sage?

M. C'est savoir tout ce qui est nécessaire (qu'il faut), pour bien entendre, bien faire (agir), bien parler (discourir).

D. Qui est-ce qui me l'enseignera? (qui sera-ce qui me l'apprendra?)

M. Ce sera moi, avec l'aide (la grâce) de Dieu.

D. Comment? de quelle manière?

M. Je vous mènerai par tout, je vous montrerai au doigt tout ce qui tombe sous la vue, je m'en vais vous nommer tout par ordre.

D. Me voici tout prêt! menez - moi donc (conduisez - moi) au nom de Dieu!

Venio, 4.
puer, 2. m.
disco, 3.

sapio, 3.
Quis, ae, id.
hic, haec, hoc.

sum, esse.
omnis, e.
qui, quae, quod
necessarius,

a, um.
intelligo, 3.
ago, 3.
eloquor, 3.
doceo, 2.

ego, mei.
Deus, 2. m.

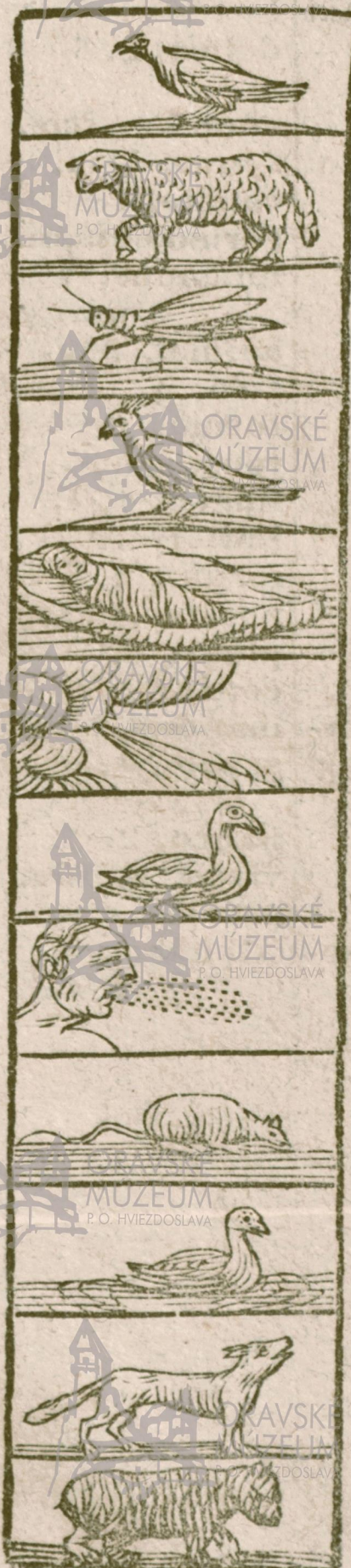
duco, 3.
tu, tui.

ostendo, 3.

nomino, 1.

adsum, esse.

nomen, 3. n.



Cornix cornicatur
die Krähe krächzet

Ovis balat
das Schaf blöket

Cicada stridet
die Heuschrecke schwirret

Upupa dicit
der Wiedehopf ruft

Infans ejulat
das Kind wimmert

Ventus flat
der Wind wehet

Anser gingrit
die Gans gackert

Os halat
der Mund hauchet

Mus mintrat (mintrit)
die Maus pispfert

Anas tetrinnit
die Ente schnattert

Lupus ululat
der Wolf heulet

Ursus murmurat
der Bär brummet

Wrána kráká
Wrona kracze

Owce bečj
Baran beczy

Konjček cwrká
(cwrčj)

Konik świerczy

Dudek dudá
Dudek duda

Djtë kwjlj
Dziécie kwili

Wjtr wège
Wiatr wieje (dmie)

Husa heyhá (gáge)
Geś gega

Usta dýchagj
Usta huhaja

Myš pjštj
Mysz piszczy

Kachna káchá
Kaczka kwacze

Wlk wyge
Wilk wyje

Medwěd mručj
Niedźwiedz mruczy

La corneille croasse

à à

A a Cornix, icis, f.
cornicor, 1.

La brebis bêle

b é é

B b ovis, 3. f.
balo, 1.

La cigale criquette

ci ci

C c cicada, 1. f.
strideo, 2.

La huppe crie

du du

D d upupa, 1. f.
dico, 3.

Le petit enfant crie (pleu-
re)

é é é

E e infans, ntis, c.
ejulo, 1.

Le vent souffle

fi fi

F f ventus, 2. m.
flo, 1.

L'oie jargonne

ga ga

G g anser, eris, m.
gingrio, 4.

La bouche halette (respi-
re)

há há

H h os, oris, n.
halo, 1.

La souris gringotte

i i i

I i mus, muris, m.
mintro, 1.
(mintrio 4.)

Le canard caquette

kha kha

K k anas, atis, f.
tetriunio, 4.

Le loup hurle

lu lu

L l lupus, 2. m.
ululo, 1.

L'ours gronde

mum mum

M m ursus, 2. m.
murmuro, 1.



Felis clamat
die Kaze mauzet



Auriga clamat
der Fuhrmann schreit



Pullus pipit
das Küchlein pipet



Cuculus cuculat
der Kukuk kucket



Canis ringitur
der Hund murret



Serpens sibilat
die Schlange zischet



Graculus fringulat
der Heher schreiet



Bubo ululat
die Eule uhuhet



Lepus vagit
der Hasse quächzet



Rana coaxat
der Frosch quacket



Asinus rudit
der Esel gigaet



Tabanus stridet
die Bremse sumset

Kočka mňauká
Kotka miauczy

Wozka woła
Woznica woła

Kuře pjštj
Kurczę piszczy

Žežhulka kuká
Kukulka kuka

Pes wrčj
Pies warczy

Hlad sičj
Wąż ksyka

Kawka kráká
Kawka wrzeszczy

Wýr (wyge) huhlá
Sowa huka

Zagjc wřeštj
Zajac skowyczy

**Žába škřečj (škře-
hotá)**

Žaba skrzeczy

Osel hyká
Osieł ryczy

Střeček bzučj
Bak brzmi (brzeczy)

Le chat miaule

nau nou

N n felis, 3. f.
clamo, 1.

Le charretier crie

o o o

O o auriga, 1. m.

Le poussin pépie

pi pi

P p pullus, 2. m.
pipio, 4.

Le coucou concoule

kuk ku

Q q cuculus, 2. m.
cuculo, 1.

Le chien aboie et grince
les dents

err

R r canis, 3. c.
ringor, 3.

Le serpent siffle

si

S s serpens, ntis, c.
sibilo, 1.

Le geai criaille

tae tae

T t graculus, 2. m.
fringulo, 1.

Le hibou (le chat-huant,
la chouette) hue

u u

U u bubo, onis, m.
ululo, 1.

Le lièvre glappit

vá

W w lepus, oris, m.
vagio, 4.

La grenouille coasse

[c'oaax

X x rana, 1. f.
coaxo, 1.

L'âne brait

y y y

Y y asinus, 2. m.
rudo, 3.

Le taon bourdonne

ds ds

Z z tabanus, 2. m.
strideo, 2.

Sub terra

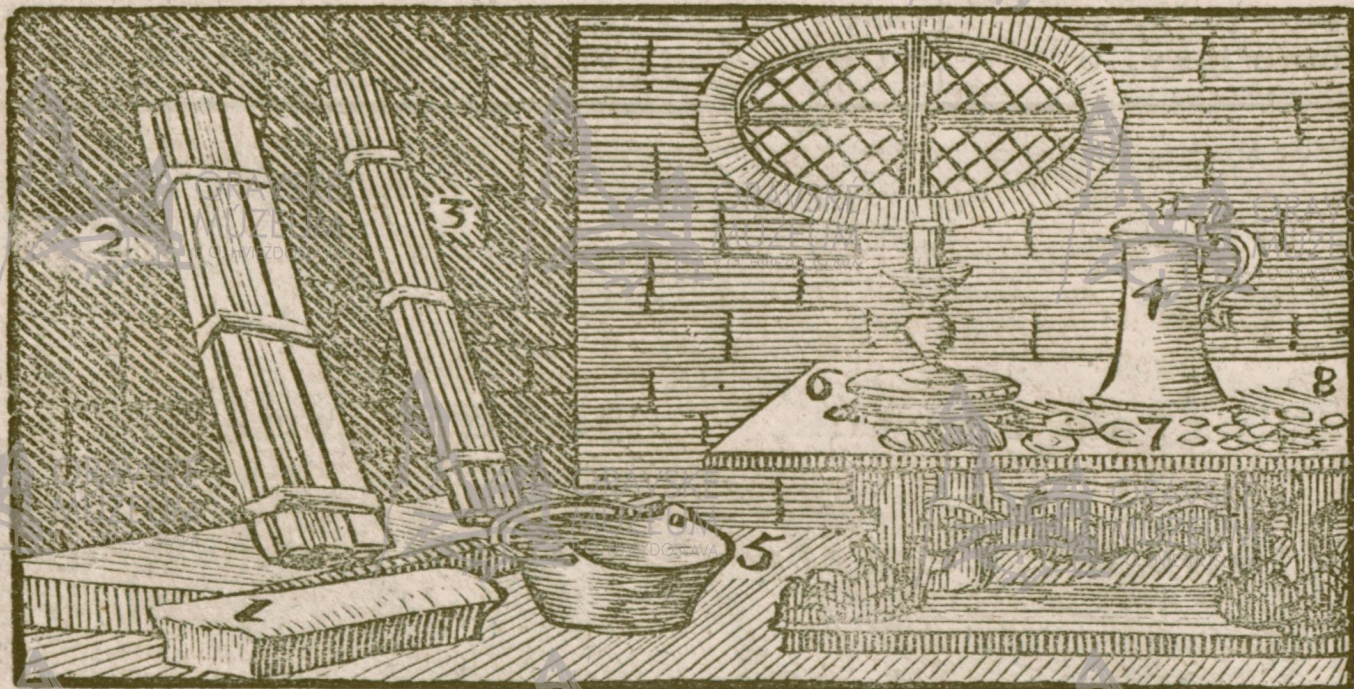
nascuntur
metalla,
lapides,
mineralia.

Unter der Erde

wachsen
die Metalle (Erze),
die Steine,
die Mineralien (Erdsäfte).

Pod zemj

rodj se
kowiowé,
kamenowé,
prýšténiny.



Plumbum 1
est molle et grave.
Ferrum 2
est durum,
et durior

chalybs. 3
Fabri faciunt
e stanno
cantharos; 4
e cupro
ahena; 5
ex orichalco
candelabra; 6
ex argento
thaleros. 7 Joachimi-
eos,
et Philippeos;
ex auro
scutatos (ducatos) 8
et aureos imperiales.

Das Bley 1
ist weich und schwer.
Das Eisen 2
ist hart;
und (noch) härter

der Stahl. 3
Die Metallarbeiter
machen
aus Zinn
die Kannen; 4
aus Kupfer
die Kessel; 5
aus Messing
die Leuchter; 6
aus Silber
die Thaler, 7
und Philippsthaler;
aus Gold
die Dukaten 8
und Guldenthaler.

Olovo 1
gest mèkké a těžké
Železo 2
gest twrdé,
a twrdšj

ocel 3
Řemeslnjcy
dělají
z cýnu (čistce)
konvice; 4
z mēdi
kotly; 5
z mosazu
swjcný; 6
ze stříbra
tolary, 7
a tolary twrdé;
ze zlata
dukáty 8
a zlaté tolary.

Pod ziemią (w ziemi)
rosną (znajdują się)
kruszcze,
kamienie,
rudę.

Les métaux,
aussi bien que les pierres,
et les minéraux,
tirent leur naissance de
dessous la terre (naissent
dans les entrailles de la
terre).

terra, 1. f.
nascor, 3.
metallum, 2. n.
lapis, idis, m.
mineralia,
ium, n.

X.

M e t a l l a. D i e M e t a l l e.

Kowowé.

Kruszcze.

Les Métaux.

Ołów 1
jest miękki i ciężki.
Żelazo 2
twarde,
a twardszą (nad te
jest)

Le plomb 1
est mou et pesant.
Le fer 2
est dur;
et l'acier 3
l'est encore davantage.

plumbum, i. n.
mollis, e.
gravis, e.
ferrum, 2. n.
durus, a, um.
faber, bri, m.
stannum, 2. n.
cantharus, i.
cuprum, 2. n.
ahenum, 2. n.
orichalcum, i.
candelabrum,
2. n.
argentum, i, n.
thalerus, 2. m.
Joachimicus,
a, um.
aurum, 2. n.
scutatus, 2. m.
ducatus, 2. m.
aureus, a, um.
imperialis, 3.

stal. 3
Sztukarze
robia
z cyny
konwie; 4
z miedzi
kotły; 5
z mosiądzu
lichtarze; 6
z srebra
talary, 7
talary twarde (bite);
ze złota,
dukaty (czerwone
złote) 8
i talary złote.

Les artisans
font
les pots 4
d'étain;
les chaudrons 5
de cuivre;
les chandeliers 6
de laiton;
les risdales (écus) 7
Philippe - dals
d'argent;
les ducats
et florins d'or. 8

**Belluarum mari-
narum**

est maxima
balaena (cetus); 1
delphinus 2
velocissimus;
raja 3
monstrosissima.

Alii vocantur

lampræta, 4
salmo. 5

Sunt etiam
volatiles. 6

Appone
haleces, 7
qui salsi;
et passerres 8

cum asellis, 9
qui arefacti
afferuntur;
et monstra marina:

phocam, 10
hippopotamum etc.

Concha 11
habet testas.

Unter den Seethieren

ist der größte
der Walfisch; 1
der Delphin 2
ist der geschwindeste;
der Rochen 3
der seltsamste (mißge-
staltetste).

Andere werden ge-
nannt:

die Neunauge, 4
der Lachs. 5

Es giebt auch
fliegende Fische. 6

Setze hinzu
die Häringe, 7
welche gesalzen,
und die Platteiße 8

mit den Stockfischen, 9
welche gebörret
hergebracht werden;
und die Seeungeheuer:

das Meerkalb, 10
das Flußpferd u. dgl.

Die Muschel 11
hat Schalen.

**Z mořských zví-
řat**

největšj gest
welryba; 1
delfin (pliskavice) 2
neyrychlegšj;
reynok 3
neypotworněgšj.

Giné gmenugj se

okatice, 4
losos. 5

Gsau také
létawé ryby. 6

Přidej
sledě, 7
genž solené,
a plategsy (ga-
ry) 8

s treskami, 9
genž sušené
se přinásegj;
y potwory mořské:

řuleň, 10
hrocha a g.

Mlž (mušle) 11
má skořápky.

XXXIV.

Pisces marini et Conchae.

Meerfische und Muscheln.

Ryby mořské a mlže.

Morské ryby i Šlimaki.

Les Poissons de mer et les Coquilles.

Między morskimi
zwierzętami
największy jest
wieloryb; 1
delfin 2
najszybszy;
płaszczka 3
najpotworniejsza.

Insze są:

minog, 4

łosoś. 5

Są też

skrzydlate. 6

Przydaj do tego

śledzie, 7

które są solone;

i flądry 8

z sztokfiszem, 9

które suche

przywożą;

i potwory morskie:

ciele 10

i konia morskiego, i.

t. d.

Pław 11

ma skorupy.

La baleine 1
est le plus gros (grand)
parmi les poissons de mer.

Le plus vite (léger)
c'est le dauphin; 2
mais la raie 3
en est le plus étrange (mon-
strueux).

En voici d'autres:

la lamproie, 4

le saumon. 5

Il y en a aussi de ceux
qui volent. 6

Ajoutez-y
les harengs, 7
qu'on nous apporte salés;
les plies 8

et les merluches (morues) 9
que l'on nous amène se-
chées,

et les monstres de mer:

le veau, 10

le cheval marin, etc.

Les moules 11
sont dans des coquilles.

bellua, 1. f.
marinus, a, um.
maximus, a,
um.

balaena, 1. f.
cetus, 2. m.
delphinus, 2m.
velox, ocis.

raja, 1. f.
monstrosus,
a, um.

alius, a, ud.
voco, 1.

lampreta, 1. f.
salmo, onis, m.
volatilis, e.

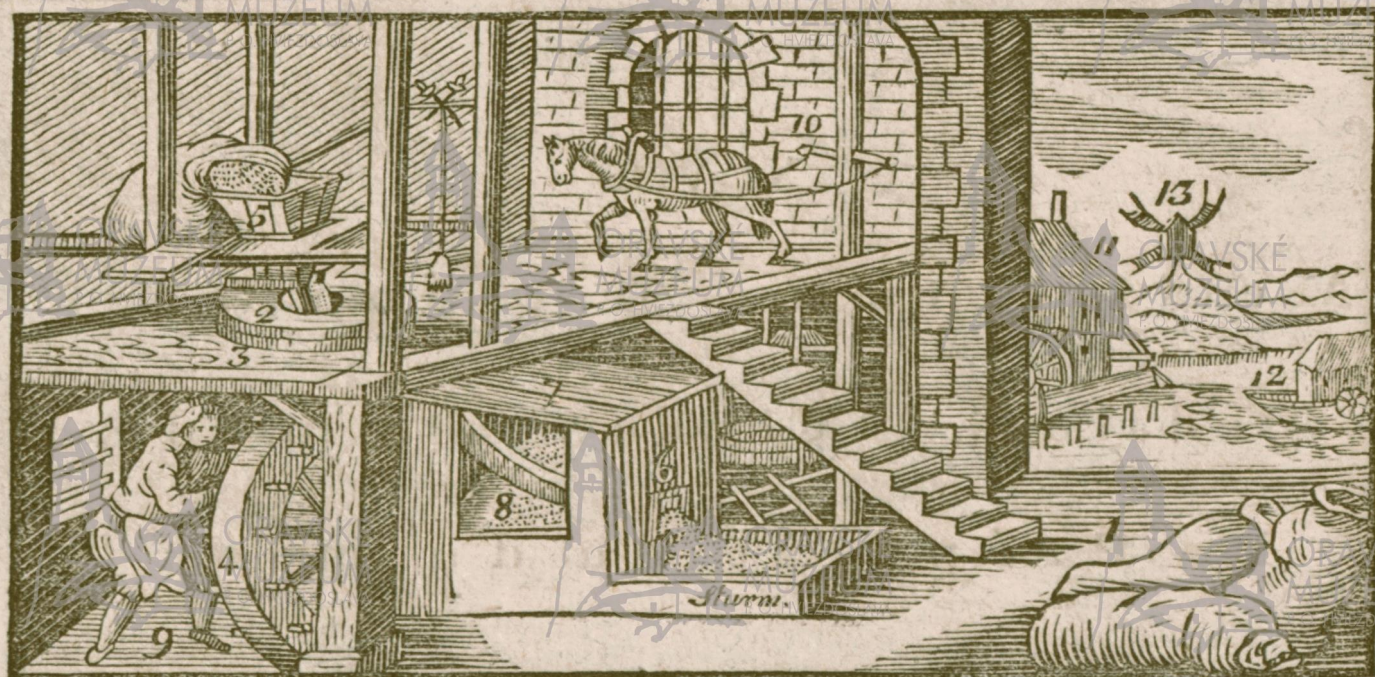
appono, 3.
halex, ecis, c.
salsus, a, um.

passer, eris, m.
asellus, 2. m.
arefactus, a,
um.

afferro, ferre.
monstrum, 2m.

phoca, 1. f.
hippopotamus
2. m.

concha, 1. f.
testa, 1. f.



In mola 1
currit lapis 2
super lapidem, 3
rota circumactus, 4
conterit
per infundibulum 5
infusa grana
separatque fufu-
rem, 6
decidentem
in cistam, 7
a farina (polline)
elabente
per excussorium, 8

Talis mola
primum fuit
mola manuaria; 9

deinde
mola jumentaria; 10
porro mola aquatica
11
et mola navalis; 12

tandem
mola alata (pneuma-
tica). 13

In der Mühle 1
läuft ein Stein 2
über dem andern
(Steine) 3
durch ein Rad 4 her-
umgetrieben,
mahlet (zermalmet)
die auf den Korb 5
aufgeschütteten Körner,
und scheidet die Kleien, 6
welche in den Kasten 7
fallen,
von dem Mehle,
welches durch
den Beutel 8 staubet.

Eine solche Mühle
ist erstlich gewesen
die Handmühle; 9

hernach
die Rossmühle; 10
dann die Wassermüh-
le 11
und Schiffmühle; 12

endlich
die Windmühle. 13

We mlýně 1
běžj kámen (žer-
now) 2
na kameně, 3
kolem otáčený, 4
mele do koše 5
nasypané zrní
a odděluje otruby, 6
padající do tru-
hly, 7
od mauky
přesývací se
přes pytlík. 8

Takový mlýn
byl napřed
mlýn ruční (samo-
tížný, žerna); 9
potom
mlýn koňský; 10
pak mlýn vodní 11
a mlýn lodní; 12

konečně
mlýn větrný (vě-
trák). 13

XLVIII.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

M o l i t u r a .

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

D a š M ů h l w e r f .

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

M l e t j .

M l é w o .

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

L' A r t d e m o u d r e .

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVAORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

W młynie 1
biega kamień 2
na kamieniu, 3

kołem obracany, 4
ściera
koszem 5

nasute ziarna
i oddziela otręby, 6

które spadają
do skrzyni, 7
od maki
przelatującej
przez pytel. 8

Takim młynem
był naprzód
młyn ręczny (żar-
na); 9

Potém
młyn koński; 10
dopiero młyn wo-
dny 11

imłyn na łyżwach;
12

na ostatek
młyn wietrzny
(wiatrak). 13

Au moulin 1
la meule de dessus 2
tourne sur celle de des-
sous, 3
étant poussée par la force
de la roue, 4
et elle moud
les grains, qu'on engrène
par la trémie; 5

et sépare le son, 6
qui tombe
dans la huche, 7
d'avec la farine (fleur de
farine)

qui passe
par le bluteau. 8

Le premier
de tous les moulins
fut le moulin à bras; 9

ensuite celui
à chevaux; 10
auquel succède le moulin
à eau, 11

et celui à bateau; 12

enfin
le moulin à vent. 13

mola, 1. f.
curro, 3.
lapis, idis, m.
circumago, 3.
rota, 1. f.
contero, 3.
infundibulum,
2. n.

infusus, a, um.
granum, 2. n.
separo, 1.
furfur, 3. m.
decidens, ntis.
cista, 1. f.
farina, 1. f.
pollen, inis, n.
elabens, ntis.
excussorium,
2. n.

talis, e.
sum, esse.
manuarius, a,
um.
jumentarius,
a, um.
aquaticus, a,
um.

navalis, e.
alatus, a, um.
pneumaticus,
a, um.

extractum,
destillat
per tubum 9
in vitrum.

Vinum et cerevisia
accescens
fit acetum.

Ex vino et melle
fit coquendo
mulsum.

herausgezogen wird,
tröpfelt
durch die Röhre 9
in die Glasflasche.

Wein und Bier,
wenn sie versauern,
werden zu Essig.

Aus Wein und Honig
wird der Meth
gesotten.

wytažená,
kape
trubau 9
do sklenne láhwy.

Wino a piwo
kysnaučý
bývā octem.

Z wina a medu
vařj se medek
(medowina).



Cum apparatus
convivium,
mensa sternitur

tapetibus 1
et mappa 2
a triclinariis,
qui praeterea appo-
nunt
discos (orbes), 3
cochlearia, 4
cultros 5
cum fascinulis, 6
mappulas, 7

panem 8

Wenn eine Gasterei
angestellt wird,
so wird der Tisch (die
Tafel) gedeckt
mit Teppichen 1
und dem Tischtuche 2
von den Tafeldeckern,
welche überdieß vorlegen
die Teller, 3
die Löffel, 4
die Messer 5
mit den Gabeln, 6
die Servietten, 7

das Brod 8

Když se strogj
hody (hostina,
kwas),
stůl postjřā se
kobercy 1
a ubrusem 2
od stolnjkůw,
genž nad to dāvajj
(předklādajj)
taljře, 3
lžjce, 4
nože 5
s widličkami, 6
ubrusce, 7

chlěb 8

wyciągniona,
kapie
przez rury 9
do szklenicy (bani).
Z wina i piwa,
gdy z kwaśnieje,
staje się ocet.

Z wina i miodu
praśnego
robią (warzą) miód
do picia.

par le cou (tuyau) 9 du dit
alambic
dans le verre (récipient).

Aussitôt que le vin et la
bière
s'aigrissent,
ils se tournent en vinaigre.

Avec du vin et du miel
l'on fait de l'hydromel.

extractus, a,
um,
destillo, 1.
tubus, 2. m.
vitrum, 2. n.
cerevisia, 1. f.
acescens, ntis.
fio, fieri.
acetum, 2. n.
mel, mellis, n.
mulsum, 2. n.

XLV.

Convivium. Die Mahlzeit.

Hody.

Gody (Uczta).

Le Repas (Festín).

Gdy się sporządza

Lorsqu'on prépare (ap-
prête)

apparo, 1.
convivium, i, n.

uczta, nakrywają stół

un festin, les valets qui ont soin de

mensa, 1. f.
sterno, 3.

kobiercami 1

i obrusami 2

kredencerze,

którzy prócz tego

talérze, 3

łyżki, 4

noże 5

z widelcami, 6

serwety, 7

chleb 8

mettre le couvert,

couvrent la table

d'un tapis, 1

et y déploient une nappe 2

y ajoutant

des assiettes, 3

des cuillers, 4

des couteaux 5

avec les fourchettes, 6

des serviettes 7 à chaque

couvert,

du pain 8

tapes, etis, m.

mappa, 1. f.

triclinarius, 2.

m.

appono, 3.

discus, 2. m.

orbis, 3. m.

cochlear, aris.

culter, tri, m.

fuscinula, 1. f.

mappula, 1. f.

panis, 3. m.



Faber murarius 1
ponit fundamentum
et struit
muros 2
sive ex lapidibus
(caementis),
quos lapidarius
eruit
in lapicidina 3
et latomus 4
conquadrat

ad normam; 5

sive e lateribus, 6
qui ex arena
et luto,
aquae intritis,

formantur
et igne excoquantur.

Dein crustat

calce
ope trullae 7

et tectorio vestit. 8

Der Maurer 1
legt den Grund
und führet
Mauern 2 auf
entweder aus Bruch-
steinen,
welche der Steinbrecher
bricht
in der Steingrube 3
und der Steinmeß 4
zubereitet

nach dem Richtscheit; 5
oder aus Ziegelsteinen, 6
welche aus Sand
und Lehm,
mit Wasser angemacht,

geformt
und gebrannt werden.

Darnach bewirft er sie

mit Kalk (Mörtel)
mittelft der Mauerkel-
le, 7

und übertüncht (über-
weist) sie. 8

Zednjak 1
klade základ
a stavaj
zdi 2
budto z kamene,

který lomec
láme
w lomu 3
a kamenjak 4
přitesává (čtver-
hranj)

podle pravidla
(uhelnice); 5
anebo z cyhel, 6
které z písku
a hlíny,
do vody namjcha-
né (wodau roz-
mjchané)

dělagj se
a ohněm
se wypaluj.

Potom obvrhne
(obmítá) je

wápnem (maltou)
pomocí ometačky
(lžjce zednické) 7
a lžj (bjlj). 8

LXIV.

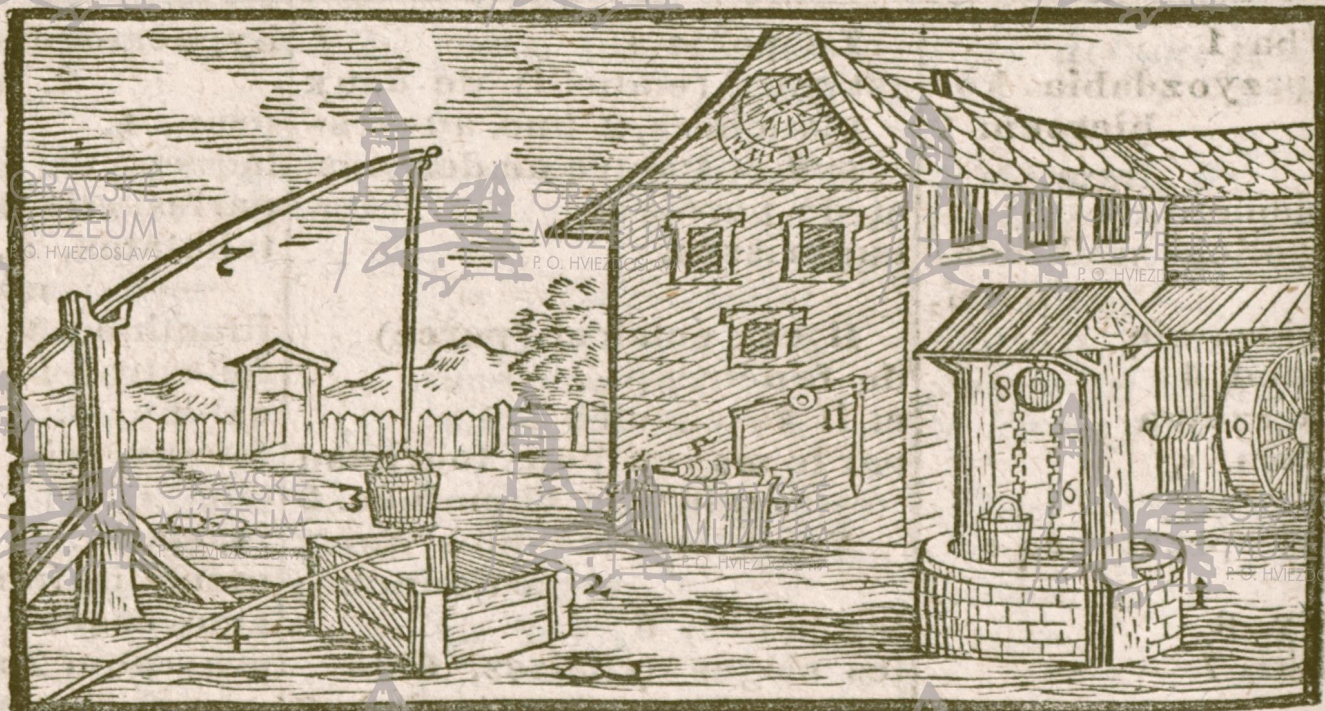
Faber murarius. Der Maurer.

Zednjk. Mularz. Le Maçon.

Mularz 1
kładzie zakład
i wystawia
mury 2
bądź z kamieni,
które łamie kamien-
nik
w górze kamiennej 3
a kamieniarz 4
obrabia
podług węgielnicy; 5
albo z cegły, 6
która z piasku
i gliny,
z wodą zmieszanej,
wyrabia się
i ogniem wypala.
Potem przekłada
wapnem,
używając do tego
kielni, 7
i pobiela je. 8

Le maçon 1.
après avoir posé le fonde-
ment,
y bâtit (élève)
des murailles 2
soit de pierres,
que le carrier
tire
de la carrière, 3
et que le tailleur de pier-
res 4
taille (équarrit)
à la règle; 5
ou bien de briques, 6
que le tuilier (briquetier)
forme
avec du sable
et de terre grasse,
détremmée dans l'eau
et qu'il cuit au feu à la
tuilerie.
En suite il enduit les mu-
railles
de mortier
avec la truelle 7
et les blanchit. 8

faber, 2. m.
murarius, a,
um.
pono, 3.
fundamen-
tum, 2. n.
struo, 3.
murus, 2. m.
lapis, idis, m.
caementum, i.
lapidarius, 2m.
erno, 3.
lapicidina, 1.f.
latomus, 2. m.
conquadro, 1.
norma, 1. f.
later, 3. m.
arena, 1. f.
lutum, 2. n.
aqua, 1. f.
intritus, a, um.
formo, 1.
ignis, 3. m.
excoquo, 3.
crusto, 1.
calx, 1cis, f.
ops, opis, f.
trulla, 1. f.
tectorium, 2.n.
vestio, 4.



Ubi fontes
deficiunt,
effodiuntur putei 1

et circumdantur
crepidine, 2

ne quis incidat.

Inde hauritur
aqua
urnis (situlis), 3
quae pendent
vel pertica, 4

vel fune, 5
vel catena, 6
idque

aut tollenone, 7

aut gyrgillo, 8

aut cylindro 9
manubriato,
aut rota (tympano) 10

aut denique
antlia. 11

Wo es an Quellen
gebricht,
werden Brunnen 1 aus-
gegraben

und umgeben
mit einem Brunnenka-
sten, 2
damit Niemand hinein-
falle.

Daraus schöpft man
das Wasser
mit Eimern, 3
welche hängen
entweder an einer

Stange, 4
oder an einem Seile, 5
oder an einer Kette; 6
und zwar
mit dem Schwengel, 7

oder mittelst einer Rol-
le, 8

oder mit der Walze, 9
die einen Handgriff hat,
oder mit dem hohlen
Rade, 10

oder endlich
mit der Pumpe. 11

Kde pramenůw
nedostává se,
studně (studnice) 1
kopají se
a ohrazují se
ohlubnj, 2

aby tam někdo ne-
spadnul.

Odtud wáží se
woda
wědercy (okowy), 3
které wisi
buď na bidle (rahně), 4

buď na provazu, 5
anebo na řetězu, 6
a to
buď wáhau 7

neb kolem 8

aneb wálcem 9
rukojetí magicým,
anebo kolem dutým, 10

nebo konečně
pumpau. 11

LXXIII.

P u t e i.

Die Schöpfbrunnen.

Studně.

Studnie.

Les Puits.

Gdzie źródeł
nie masz,
wykopują studnie, 1
i otaczają je
cembryną, 2
aby tam kto nie
wpadł.
Z niej się czerpa
woda
wiadrami, 3
które wiszą
na żerdzi, 4
na powrozie, 5
lub na lącuchu, 6
a to
żorawiem (drągiem),
7
albo kołowrotem, 8
lub wałem 9
rekojeść mającym,
albo kołem sprycho-
watém, 10
albo na ostatku
pompa. 11

Où l'on a disette (manque)
de fontaines (sources),
on y creuse des puits, 1
et on les entourne (envi-
ronne)
d'un bord (mardelle, mar-
gelle) 2 tout à l'entour,
de peur que personne n'y
tombe.
On y puise
de l'eau
avec des seaux, 3
pendus
soit à une perche, 4
soit à une corde, 5
ou bien à une chaîne; 6
ce qu'on fait
ou par le moyen d'une bas-
cule, 7
ou d'une poulie, 8
ou par un cylindre 9
emmanché,
ou par le moyen d'une roue
à puiser, 10
ou enfin
par l'engin de la pompe. 11

fons, ntis, m.
deficio, 3.
effodio, 3.
puteus, 2. m.
circumdo, 1.
crepido, inis, f.
qui, quae, quod
incido, 3.
haurio, 4.
aqua, 1. f.
urna, 1. f.
situla, 1. f.
qui, quae, quod
pendeo, 2.
pertica, 1. f.
funis, 3. m.
catena, 1. f.
tolleno, 3. m.
gyrgillus, 2. m.
cylindrus, 2. m.
manubriatus,
a, um.
rota, 1. f.
tympanum, i.
antlia, 1. f.



**Geometra
metitur
altitudinem
turris, 1—2
aut distantiam
locorum 3—4
sive quadrante, 5
sive radio. 6**

**Figuram rerum
designat
lineis, 7
angulis 8
et circulis 9
ad regulam, 10
normam 11
et circinum. 12**

**Ex his
oriuntur
cylindrus, 13**

**Der Erdmesser
mißt
die Höhe
eines Thurmes, 1—2
oder die Weite (Distanz)
der Orter 3—4
entweder mit dem Qua-
drante, 5
oder mit dem Höhen-
meßstabe, 6**

**Die Abrisse der Dinge
zeichnet er ab
mit Linien (Gleichzü-
gen), 7
Winkeln (Eckzügen), 8
und Kreisen (Ringem,
Rundzügen)
nach dem Lineal (Richt-
scheit), 10
Winkelmaß 11
und Circle (Ringmaß).
12**

**Aus diesen
entstehen
die Walze, 13**

**Zeměměřič
měří (wyměřuje)
výsokost
věže 1—2
anebo odlehlost
míst 3—4**

**budto čtvernjem, 5
nebo měřidlem. 6**

**Podobu věcí
značí
čarami, 7
kauty 8
a koly (kruhy) 9
podle pravidla
(pravidka), 10
uhelnice 11
a kružidla. 12**

**Z těch
povstávají
válec, 13**

CII.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

Geometria.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

Die Erdmefkunst.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

Zeměměřictví.

Miernictwo.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

La Géométrie.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVAORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVIEZDOSLAVA

Miernik
rozmierz
wysokość
wieży, 1—2
albo odległość
miejsc 3—4

czwarthikiem, 5
lub też łaską mier-
niczą, 6

Kształty rzeczy
znaczy (rysuje)
liniami, 7

kątami 8
i krągami 9

według prawidła, 10
węgielnicy, 11
i cyrkla 12

Z tych
pochodzą
walce, 13

Le géomètre
mesure (calcule) à-peu-près
la hauteur
d'une tour, 1—2
ou la distance
qu'il y a d'un lieu à l'autre
3—4

soit par son quadrant, 5
ou bien par le moyen du
bâton de Jacob 6 (rayon
astronomique).

Il trace
les figures des choses (des
corps)
par des lignes, 7
par des angles, 8
par des cercles, 9

à la règle, 10

à l'équerre, 11
et avec le compas, 12

C'est de là
que proviennent
le cylindre, 13

geometra, 1. m.
metior, 4.
altitudo, inis, f.
turris, 3. f.
distantia, 1. f.
locus, 2. m.

quadrans, utis, m.
radius, 2. m.
figura, 1. f.

res, 5. f.
designo, 1.
linea, 1. f.
angulus, 2. m.
circulus, 2. m.

regula, 1. f.

norma, 1. f.
circinus, 2. m.

hic, haec, hoc.
orior, 4.
cylindrus, 2. m.

suspendendo illas
unco; 13
pondus 14
ex opposito
indicat,
utrum sit
aequilibrium
nec ne.

und hängen dieselben
an den Haken; 13
das Gewicht 14
gegenüber
zeigt an,
ob an beiden Seiten
ein Gleichgewicht sey
oder nicht.

vesšje se
na hák; 13
závažj 14
naproti
ukazuje,
zdali gest
rowná váha
či nič.



Aegrotans 1
accersit medicum, 2

Der Kranke 1
läßt den Arzt 2 holen,

Nemocný 1
posílá pro lékaře, 2

qui tangit
arteriam, 3
et inspicit
urinam; 4
tum praescribit
medicamentum
in schedula; 5
istud paratur
a pharmacopoeo 6
in pharmacopolio, 7

welcher nach dem Pulse
fühlet 3
und den Harn (Urin)
besieht; 4
alsdann schreibt er vor
die Arznei
auf einen Zettel; 5
diese wird bereitet
von dem Apotheker 6
in der Apotheke, 7

který sahá
na puls (žjlu) 3
a díwá se
na moč; 4
pak předpisuje
ljky
na cedulce; 5
ten připravuje se
od ljkárnjka 6
w ljkárně, 7

ubi pharmaca

wo die Arzneien

kde ljky

in capsulis, 8
pyxidibus 9
et lagenis 10
asservantur.

in Kästchen (Ládchen), 8
Büchsen 9
und Flaschen 10
aufbehalten werden.

w truhličkách, 8
puškách 9
a láhvicých 10
se chowáji.

zawiesiwszy je
na gwoździu, 13
ciężar 14
na przeciwko
pokazuje,
czy z obu dwu stron
równa waga
albo nie.

les y attachant
au croc 13 de la chaîne;
le contrepoids 14
nous fait voir,
si le poids
est égal
tant d'un côté que de l'autre,
ou non.

suspendo, 3.
uncus, 2. m.
pondus, eris, n.
oppositum, 2n.
indico, 1.
uter, tra, tram.
aequilibrium,
2. n.

Ars Medica.

Die Arzneikunst.

L é k a ř s t v j .

L é k a r s t w o .

L a M é d e c i n e .

Chorujący 1
posyła po lekarza, 2

który puls .

maca, 3

iuryne 4

ogląda;
potém przepisuje
lekarstwo

na papierze ; 5

te sporządzane bywa
przez aptekarza 6

w aptece, 7

gdzie lekarstwa

w skrzyneczkach, 8

w puszkach, 9

w flaszeczkach 10

chowają się.

Le malade 1
envoie chercher le méde-
cin, 2

qui lui tâte

le pouls, 3

et fait l'inspection

de l'urine, 4

là-dessus, il lui ordonne
des médicaments (remèdes)

par une recette (billet), 5

que le pharmacien, (l'apo-
thicaire) 6

prépare (compose) dans la

pharmacie (apothicairerie), 7

où les drogues médicaments

se gardent arrangés cha-

cun à part

dans les layettes, 8

boîtes, 9

fioles (bouteilles), pots, etc.

10

aegrotans, tis.

accerso, 3.

medicus, 2. m.

tango, 3.

arteria, 1. f.

inspicio, 3.

urina, 1. f.

medicamen-

tum, 2. n.

schedula, 1. f.

paro, 1.

pharmaco-

poeus, 2. m.

pharmacopo-

lium, 2. n.

pharmacum,

2. n.

capsula, 1. f.

pyxis, idis, f.

lagna, 1. f.

asservo, 1.



Praestigiator 1
facit
varia spectacula
volubilitate
corporis,
nunc deambulando
manibus, 1

nunc saliendo
per circulum, etc. 2
Interdum etiam
tripudiat 4
personatus.

Agyrta 3
praestigias facit.

e marsupio.

Funambulus 5
graditur
et saltat
super funem,
tenens manu
halterem 6

aut suspendit se
manu
vel pede, 7 etc.

Der Gaukler 1
macht
allerhand Stücke durch
die Geschmeidigkeit
seines Körpers:
bald geht er
auf den Händen, 1

bald springt er
durch den Reif, u. s. f. 2
Zuweilen
tanzt er 4
mit maskirtem Gesichte.

Der Taschenspieler 3
spiele
aus der Gaukeltasche.

Der Seiltänzer 5
geht
und hüpf
auf dem Seile,
hält in der Hand
die Gewichtstange, 6

oder hängt sich
an eine Hand
oder an einen Fuß, 7
u. a. m.

Kegkljř 1
delá
rozličné kusy
ohybnosti
těla svého,
brzo chodě
po rukau, 1

brzo skáká
skrz obruč a giné. 2
Časem také
tancuje 4
se strogenau twářj.

Figlař 3
mancitwj prowadj
z kešni.

Prowazolezec 5
chodj
a skáká
po (na) prowaze,
drže w ruce
bidlo, 6

nebo wěšj se
za ruku
nebo za nohu. 7

CXXXII.

Praestigiae.

Die Gaukelei und Taschenspielerci.

Kegkljřstwj.

Kuglarstwo.

Le Prestige et les Tours de passe - passe.

Kuglarz 1
udaje
różne widowiska
zrecznością
ciała,
już to chodzeniem
na rękach, 1

już to skakaniem
przez obręcz it. d. 2
Czasem też
tańczy 4
z zasłoniętą twarzą.

Figlarz 3
różne sztuki poka-
zuje
z kieszeni.

Skoczek 5
chodzi
i skaka
na powrozie,
trzymając w ręku
drąg dla równowa-
gi, 6

albo wiesz się
za rękę
lub nogę, it. d. 7

Le prestigiateur 1.
fait
plusieurs tours de souplesse
par la vitesse (agilité)
de son corps,
marchant
tantôt sur ses mains (la tête en bas) 1
ou se recoquillant (s'accroupissant)
au travers d'un cercle, etc. 2
Quelquefois aussi
il danse (fait des cabrioles) 4
masqué (déguisé).

Le joueur de gobelets 3
éblouit les yeux par ses
tours de souplesse,
en jouant de sa gibecière.

Le danseur de corde 5
marche
et danse hardiment
sur une corde tendue,
tenant dans les mains
un contrepoids, 6

ou bien il s'accroche (pend)
d'une main,
ou d'un pied, 7 ou par les
cheveux, etc.

praestigiator.
3. m.
facio, 3.
varius, a, um.
spectaculum,
2. n.
volubilitas,
atis, f.
corpus, oris, n.
deambulo, 1.
salio, 4.
circulus, 2. m.
tripudio, 1.
personatus, a,
um.
agyrta, 1. m.
praestigiae, 1.
f. pl.
marsupium, 2.
n.
funambulus,
2. m.
gradior, 3.
salto, 1.
funis, 3. m.
teneo, 2.
manus, 4. f.
halter, eris, m.
suspendo, 3.
manus, 4. f.
pes, ped, m.



Pueri

ludere solent
globis fictilibus; 1

vel jactantes
globum 2
ad conos; 3

vel sphaerulam
clava 4 mittentes

per annulum; 5

vel turbinem 6
flagello 7
versantes,

vel sclopo 8

et arcu 9 jaculantes;
vel grallis 10

incedentes;
vel super petaurum 11
se agitantes
et oscillantes.

Die Knaben

pflegen zu spielen
entweder mit kleinen
thönernen Kugeln
(Schnellkugeln); 1

oder sie schieben
die Kugel 2
nach den Regeln; 3

oder schlagen die Ku-
gel
mit der Keule 4

durch den Ring, 5

oder treiben
den Kreisel 6
mit der Peitsche, 7

oder sie schießen mit dem
Blasrohre 8
und Bogen (Armbrust); 9
oder gehen auf Stel-
zen 10

einher;
oder bewegen
und schaukeln sich
auf der Schaukel. 11

Chlapcy

hrd'wagj
bud' to w raže (kulič-
ky hljněné); 1

bud' házegjce
kulj 2
do kuželek; 3

bud' to kuličku
holj 4

zarážegjce skrze
kraužek; 5
bud' to w lka 6
bičem 7
poháněgjce (otáče-
gjce);

bud' to z faukačky 8

a kuše 9
střjlegjce,
bud' na chůdách
(štihlách) 10

chodjce;
aneb na haupačce 11
se rozháněgjce
a se haupagjce.

CXXXVII.

Ludi pueriles. Rinderspiele.

Hry dětské. Gry dziecinne.

Les Jeux d'enfants.

Chłopcy zwykli grywać w kule gliniane 1 (glinianki); albo rzucają kulę 2 do kregli (grają w kregle); 3 albo kulę kijem 4 wyrzucają w górę przez kółko; 5 lub kraglicę 6 bieżem 7 obracają, albo wiatrowką 8 i strzają z łuku strzelają; 9 albo chodzą na szczudłach; 10 lub się huśtają, 11 kołyszą, i przegibują.	Les enfants (jeunes ou pe- tits garçons) ont la coutume de jouer (s'amuser) ou aux boulettes, 1 ou bien aux quilles 3 en les abbattant avec la boule; 2 soit en la faisant passer par un anneau de fer 5 avec une cuiller de bois, 4 ou en faisant tourner (virer) une toupie 6 avec un fouet, 7 soit en tirant de la sarba- cane, 8 et dardant (tirant) l'arba- lète; 9 ou bien en marchant sur des échasses; 10 ou enfin en se brandillant et balançant sur une brandilloire (balan- coire). 11	puer, 2. m. ludo, 3. soleo, 2. globus, 2. m. fictilis, e. jactans, ntis. conus, 2. m. sphaerula, f. clava, 1. f. mittens, ntis. annulus, 2. m. turbo, inis, m. flagellum, 2. n. versans, ntis. sclopus, 2. m. arcus, 4. m. jaculans, ntis. grallae, f. pl. incedens, ntis. petaurum, 2. n. sui, sibi, se. agitans, ntis. oscillans, ntis.
--	--	---



Ita vidisti
summam
omnes res,
quae possunt osten-
di,

et didicisti
primarias voces

latinae,
germanicae,
bohemicae,
polonicae
et gallicae
linguae.

Perge nunc

et lege diligenter
alios bonos libros,
ut fias doctus,

sapiens et pius.

Memento horum;
Deum time
et invoca eum,

ut largiatur tibi
spiritum sapientiae.

Vale.

Also hast du
überhaupt gesehen
alle Dinge,
welche gezeigt werden
können,

und hast gelernet
die vornehmsten Wörter

der lateinischen,
teutschen,
böhmischen,
polnischen
und französischen
Sprache.

Fahre nun fort

und lies fleißig
andere gute Bücher,
damit du gelehrt,

weise und fromm wer-
dest.

Merke dir es;
fürchte Gott
und rufe ihn an,

daß er dir verleihe
den Geist der Weisheit.

Lebe wohl!

Tak gsy widěl
auhrnkem
wšeliké wěcy,
genž mohau se uká-
zati,
a naučil gsy se
neypřednějšm slo-
wům

latinské,
německé,
české,
polské
a francauzské
řeči.

Pokračug nyní
dále
a čtey pilně
giné dobré knihy,
aby byl učeným,

maudrým a nábo-
žným.

Pamatug sy to;
Boha se bog
a wzywey ho,

aby dal tobě
ducha maudrosti.
Bůh s tebau!

Clausula. Der Beschluß.

Záwjrka. Zakończenie. Conclusion.

Tak przeto wi-
działeś w krótkości
wszystkie rzeczy,
które mogą być
wskazane,
i nauczyłeś się
celniejszych słów

łacińskiego,
niemieckiego,
czeskiego,
polskiego
i francuskiego
języka.

Postępujże teraz
dalej
i czytaj pilnie
inne dobre książki
dla stania się uczo-
nym,
mądrym i pobożnym.

Pamiętaj na to;
bać się Boga,
i wzywać go,

ażebym w ciebie wlał
ducha mądrości.
Bywaj zdrow.

Vous avez vu à cette heure
en abrégé (en raccourci)
tout ce
qu'on peut voir (qui tombe
sous l'oeil)
et appris
les mots principaux

de la langue
latine,
allemande,
bohème,
polonaise
et française.

C'est à présent à vous de
vous avancer
et de lire soigneusement
d'autres livres (auteurs),
qui peuvent vous rendre
parfaitement savant,
sage et pieux (craignant
Dieu).

Souvenez-vous surtout
de craindre Dieu,
et de l'invoquer de tout
votre coeur,
afin qu'il vous donne
l'esprit de la sapience.
Adieu.

video, 2.
res, 5. f.
ostendo, 3.
disco, 3.
primarius, a,
um.
vox, vocis, f.
latinus, a, um.
germanicus,
a, um.
bohemicus, a,
um.
polonicus, a,
um.
gallicus, a, um.
lingua, 1. f.
pergo, 3.
liber, bri, m.
doctus, a, um.
sapiens, ntis.
pius, a, um.
memini, isse.
Deus, 2. m.
timeo, 2.
invoco, 1.
largior, 4.
spiritus, 4. m.
sapientia, 1. f.
valeo, 2.